

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

EPIST. X.

SOLITVDINEM bonam, sed bonis aut progressis, esse: aliis aliam. Nam mali aut stulti maxime in ea peccant, remoto arbitro, & sibi relicti. Obiter praeceptiuicula de Votis: & nihil concipere, nisi quod palam possis nuncupare.

Sic est, non muto sententiam. fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam vnum. Non habeo cum quo te communicatum velim, & vide quod iudicium meum abeat: audeo te tibi credere. Crates, vt aiunt, huius ipsius¹ Stilponis auditor, cuius mentionem priori epistolâ feci, cum vidisset adolescentulum secretò ambulantiem, interrogauit, *Quid illic solus faceret? Mecum, inquit, loquor.* cui Crates: *Cave, inquit, rogo & diligenter attende, ne cum homine malo loquaris.* Lugentem timentem que custodire solemus, ne solitudine malè vtatur: nemo est² ex imprudentibus, qui relinqui sibi debeat. Tunc mala consilia agitant: tunc aut aliis, aut ipsis futura pericula struunt. Tunc cupiditates improbas ordinant: tunc quidquid aut metu, aut pudore celabat, animus expromit: tunc audaciam acuit, libidinem irritat, iracundiam instigat. Denique, quod vnum solitudo habet commodum, nihil vlli committere, non timere indicem, perit stulto: ipse se prodit. Vide itaque quid de te sperem, imò quid spondeam mihi. spes enim incerti boni nomen est. non inuenio cum quo te malim esse, quàm tecum. Repeto memoriâ, quàm magno animo quædam verba proieceris, quàm roboris plena. gratulatus sum protinus mihi, & dixi: non à summis labris ista venerunt: habent hæc voces fundamentum. iste homo non est vnus è populo, ad salutem spectat. Sic loquere, sic viuere: vide ne te vlla res depriinat. Votorum tuorum veterum licet diis⁴ gratiam facias: alia de integro suscipe: roga bonam mentem, bonam valetudinē animi, deinde corporis. Quid ni tu ista vota sepe facias? audacter Deum roga, nil illum de alieno rogaturus. Sed vt more meo cum aliquo munusculo epistolam mittam, verum est, quod apud⁶ Athenodorum inueni: *Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cum eò peruenieris, vt nihil Deum roges, nisi quod⁷ rogare possis palam.* Nunc enim quanta dementia est hominum?

EPIST. X. Et tamen iterum post interuallum ad-moueo: sed, vt prædixi, non sic assiduam & intentam. Homini homo ignosce.

1. STILPONIS AUDITOR.] Auditor, sed non affecta aut sectarius: nam Diogenes Cynici fuit. Sed tanta Stilponis Venus in dicendo, vt plerisque studiosorum Megara ad se traxerit: inter eos Cratetem hunc, & Zenonem nostrum. Laetius in Stilpone.

2. EX IMPRUDENTIBVS.] Nam vt mali tragædi, ait Epictetus, soli canere non possunt, sed cum pluribus: sic quidam soli deambulare non possunt. At bonus potest, & bonis cogitationibus meliorem se reddere. Ideò Antisthenes ininterrogatus, Quid ex philosophiâ fecisset lucri? τὸ δὲ ὑναδύς, ἔγωγε, ἐαυτοῦ ὀμιλεῖν: posse mecum loqui & versari, inquit.

3. NON A SUMMIS LABRIS.] Sed à pectore & intimo sensu. Illud autem prius conuenit in eos, qui, vt Lucianus loquitur, ἀπὸ ἀγροῦ χεῖλους φιλοσοφεῖσι: à summo labio philosophantur: siue vt Favorinus dicebat, μέγιστα λέγειν, ἀνδρῶν ἀπὸ τῆν: verbosorum tenus, factorum expertes. Pulchrè Epictetus, apud Arrianum, 111. Dissert. XVI. hos tales increpat: Et quare, inquit, indocti in sermonibus & persuasionibus efficaciores sæpe, quàm vos sunt, o philosophi? Ὅτι κενεῖσι μὲν τὰ σαυρὰ ταῦτα ἀπὸ δὲ οὐρανῶν λαλοῦσιν, ἡμεῖς δὲ τὰ κήρυκα ἀπὸ τῆν χεῖλων. διὰ τὸτο ἀτοπὰ ἔστι, καὶ νεκρά. Quo-

niam illi sordentia sua ex decreto, & animi sensu, proferunt; vos autem ista elegantia à labris, ideoque infirma sunt, & mortua. Nota opponi ista, δὲ τὸ δὲ οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ χεῖλων.

4. GRATIAM FACIAS.] Remittas, non exigas. Epistolâ XX. Hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus.

5. ROGA BONAM MENTEM.] Id est, Stoicè, Rectam, siue Perfectam Rationem: Mentem bene eruditam & factam, iudicij sanam. Ita Persius, inter publica vota:

Mens bona, Fama, Fides. hæc clarè, & vt audiatur hospes.

Petronius: At ne Bonam quidem Mentem, aut valetudinem petunt.

Iuuenalis:

Orandū est, vt sit Mens sana, in corpore sano. Propertius:

Mens Bona, si qua dea es, tua me in sacra condito.

6. ATHENODORVM.] De quo ego Manuduct. 1. Dissert. XII.

7. ROGARE POSSIS PALAM.] Pulcherrimus hic locus. Mala, nocitura, aut infamia non pudet à Diis petere; coram hominibus, pudet. Idem noster, De Benef. VI. c. XXXVIII. Quàm multa sunt vota, quæ etiam sibi fatari pudet? quàm pauca, quæ facere coram teste possimus? Idem De Benef. 11. cap. 1.

Vota

A turpissima vota diis infusurrant: si quis admouerit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum hominibus, tamquam Deus videat; sic loquere cum Deo, tamquam homines audiant.

EPIST. XI.

BENE sperare se de amico Lucilij, in quo plurimus pudor & rubor. Hunc aliquando à natura esse, nec vllis præceptis excuti: ac sequi etiam Sapientem. Comparere item in malis interdum, & mali notam. Monitum deinde salutare Epicuri: Semper virum bonum representare nobis, qui coërceat vt pedagogus. Velut illo præsentate facere omnia, & loqui.

LOCVTVS est mecum amicus tuus bonæ indolis: in quo quantum esset animi, quantum ingenij, quantum iam etiam profectus, sermo primus ostendit. Dedit enim nobis gustum, ad quem respondebit: non enim ex preparato locutus est, sed subito deprehensus. Vbi se collegit, verecundiam, bonum in adolescente signum, vix potuit excutere: adeò illi ex alto suffusus est rubor. Hic illum, quantum suspicor, etiam cum se confirmauerit, & omnibus vitiis exuerit, sapientem quoque sequetur. Nullâ enim sapientiâ, naturalia corporis aut animi vitia ponuntur: quidquid infixum & ingentum est, lenitur arte, non vincitur. Quibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter quàm fatigatis & æstuantibus solet: quibusdam tremunt genua dicturis: quorundam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. Hæc nec disciplina, nec vsus vniquam excutit: sed natura vim suam exercet, & illos vitij sui etiam robustissimos admonet. Inter hæc & ruborem esse scio, qui grauissimis

Vota homines parcius facerent, si palam facienda essent. adeò etiam Deos, quibus honestissimè supplicamus, tacitè malumus & intra nos precari. *Caullus:*

— tacito suspendit vota labello.

At contra vir sapiens,

— recti custos, imitator honesti,

Et nihil arcano qui roget ore Deos:

vt Martialis de illo apposidè, lib. 1. Adde & Horatium lib. 1. epist. xvi.

8. TURPISSIMA VOTA.] *Perfius Sat. 11.*

At bona pars procerum tacitâ libabit acerrâ.

Haud cuius promptum est, murmurque, humilesque susurros

Tollere de templis, & aperto viuere voto.

Vulgus, atque adeò primi, tacitis votis sacrificant, & intra se precati. quæ turpia, Moriatur ille, potiar illa, & quæ palam non audent. Plutarchus, de Defectu oraculorum: Apollinem alij de Thefauris, aut Hereditatibus, aut incestis Nuptiis consulunt: vt planè refellatur Pythagoras, qui dixit, Homines, quando Deos adeunt, fieri meliores. Illi verò, quos animi morbos, eorum viro grauiore aut atate maturo, recondere & abnegare decebat; hos detectos & apertos ad Deum deferunt. Opportunè de Pythagorâ: cuius etiam hoc fuit, μετὰ φωνῆς εὐχεσθαι: Oportere clarè & vocaliter precari. Clemens Alexandrinus 1 v. Strom. Τι τόνων οὐ συνθαροβραιο βελόιδρωι μετὰ φωνῆς εὐχεσθαι κελύουσιν: Eui δὲ οὐκ εὐχέται, ἔχθρη τὸ θεῶν ὄντο μὴ δύνασθαι ἵβ' ηὐχὴ φθέρουμένη ἐπαίειν, ἀλλ' ὅτι δικαίως ἐβούλοντο εὐχέσθαι, ἀεὶ οὐκ ἄντις αὐτῶν ἐπιειδέσαι, πολλῶν συνειδόντων: Quid igitur Pythagoræi volunt, clarâ voce precari iubentes? Meo iudicio, non quia Numen non posset audire tacitè aut submissè precantes: sed quia censebant iustas debere esse preces, & quas nemo vereretur palam concipere, multisque consciis. Adspicit huc Macrobius 1. Saturn. Preceptum est Philosophiæ: Sic loquendum esse cum hominibus, tamquam Dij audiant; sic cum Diis, tanquam homines audiant.

Dicitur oraculorum: Apollinem alij de Thefauris, aut Hereditatibus, aut incestis Nuptiis consulunt: vt planè refellatur Pythagoras, qui dixit, Homines, quando Deos adeunt, fieri meliores. Illi verò, quos animi morbos, eorum viro grauiore aut atate maturo, recondere & abnegare decebat; hos detectos & apertos ad Deum deferunt. Opportunè de Pythagorâ: cuius etiam hoc fuit, μετὰ φωνῆς εὐχεσθαι: Oportere clarè & vocaliter precari. Clemens Alexandrinus 1 v. Strom. Τι τόνων οὐ συνθαροβραιο βελόιδρωι μετὰ φωνῆς εὐχεσθαι κελύουσιν: Eui δὲ οὐκ εὐχέται, ἔχθρη τὸ θεῶν ὄντο μὴ δύνασθαι ἵβ' ηὐχὴ φθέρουμένη ἐπαίειν, ἀλλ' ὅτι δικαίως ἐβούλοντο εὐχέσθαι, ἀεὶ οὐκ ἄντις αὐτῶν ἐπιειδέσαι, πολλῶν συνειδόντων: Quid igitur Pythagoræi volunt, clarâ voce precari iubentes? Meo iudicio,

EPIST. XI. 1. BONVM IN ADOLESCENTE.] *Et mihi semper laudatum.*

Αἰδοῦσθαι δ' ἀνδρῶν ἀλέωνες σοοὶ, ἢ πέρφραται:

Quis pudor est, plures sunt salui, quàm perierunt.

ait Sapientia fons Homerus. Et Symmachus: Quorum mens honesta est, eorum imbecilla frons est.

2. SVFVSVS EST RVBOR.] *Signum & index Virtutis. Diogenes Cynicus olim, ἰδὼν ἄπορε υἱοῦ πατρὸς ἐρυθρῶν, Θάρσει, ἔφη. τοιοῦτον ἐστὶ τῆς ἀρετῆς τὸ χροῖμα: cernens adolescentulum erubescentem, Confide, inquit: talis Virtutis est color.*

Menander:

πᾶς ἐρυθρῶν γε χροῖσος ἴσθαι μοι δοκεῖ:

Quisquis erubescit, cenfeo hunc ego probum: *Caronis etiam dictum (in Plutarcho:) τὸ βῆλον μάλλον ἀγαπᾶν τοὺς ἐρυθρῶντας, ἢ τοὺς ἀχρῶντας: Adolescentium magis se amare erubescentes, quàm expallescences.*

3. VITII SVI.] *Nam tale etiam nimius pudor, sine δυσωπία. Stoici igitur & verbis distinguebant, vt solent. Plutarchus, De nimia verecundiâ: Οἱ ἑωκὸι καὶ τὰ ῥήματα τὸ ἀιχρῶνεται καὶ δυσωπῶνεται τὸ αὐτῶν δῆλον ἐστὶν: Stoici & verbo ipso Pudere, ab eo quod est Verecundari, distinxerunt. Ergo illud in vitio, hoc laude: etsi Latinis vis tale discrimen.*